

Kristina: Gäller det också skolan?

Kerstin: Ja. Faktiskt!

Här får vi sätta punkt i samtalet. Mycket mer finns att diskutera och utveckla som inte ryms inom ramen för en artikel. Avsikten har varit att spegla något av de olika uppfattningar som finns när det gäller utformningen av föräldrautbildning för framtiden. Motsättningarna inom den krets som träffats är inte våldsamma men det finns vis-

sa klara skiljelinjer inte minst när man kommer in på frågan vem som är bäst lämpad att ha hand om föräldrautbildning, på vilket sätt det skall ske och vilken målsättning som skall gälla.

Det är viktigt att dessa frågor förs upp till ytan i en bred debatt så att alla människor får möjlighet att påverka inriktningen av föräldrautbildningen eftersom den i hög grad kommer att beröra alla på något sätt i framtiden. Det gäller ju i grunden en så inträngande fråga som hur vi skall "uppföstra" våra barn och till vad.

Utmärkt hjälpmedel i föräldrautbildningen

GRETTY M MIRDAL:

Det ufødte barn — det nyfødte barn.

*Munksgaard Köpenhamn 124 s,
Dkr 42: 50*

I boken beskrivs utvecklingen av det mänskliga beteendet alltifrån fostrets första rörelser till den nyföddes mera komplicerade livsytringar. Samtidigt beskrivs och analyseras samspelet mellan individ och miljö under denna tidspe-

riod. Framställningen bygger på en omfattande genomgång av forskningsresultat av såväl äldre som nyare datum, bl a redovisas flera viktiga arbeten från 70-talet. De olika forskningsresultaten har författaren lyckats väva in i sitt sammanhang på ett skickligt sätt och framställningen hålls levande, intressant och lättförståelig. Olika typer av studier och synsätt inom barnpsykologin är representerade vilket gör boken tilltalande oortodox.

Det centrala temat är mögnadsförloppets rytmik i relation till miljön. Författaren beskriver ingående fostrets utveckling och beteende från psykologisk synpunkt samt analyserar spädbarnets beteende, medvetandegrad, mottaglighet för olika stimuli och inlärningsförmåga.

En stor del av boken ägnas åt hur den yttre miljön påverkar såväl fostret som spädbarnet samt hur det nyfödda barnet självt kan påverka miljön. Författaren betonar att varje spädbarn är unikt från beteendesynpunkt och att stor hänsyn bör tas till den individuella särarten. Denna aspekt är inte minst viktig för all före-

byggande barnavård.

Författaren ger klart besked om att spädbarnet är en individ med mångfacetterad förmåga och att det på intet sätt är likgiltigt hur man bemöter det under dess första veckor. Hon påvisar även att moderns fysiska och psykiska situation under graviditeten får fostret att reagera på olika sätt. Att samspelet mellan det nyfödda barnet och dess förälder är beroende av många faktorer — fysiska, psykiska och sociala — är ingen nyhet men förtjänar att återigen betonas.

Förutom det direkta intresse som bokens budskap kan ha för föräldrar (den ger svar på en mängd konkreta frågor om fostrets beteende och det späda barnets sannolika upplevelsevärld) bör den också vara ett starkt argument för föräldrautbildning vid mödravårds- och barnavårdscentraler. Boken torde i detta sammanhang vara ett utmärkt hjälpmedel för de personalkategorier som skall handha föräldrautbildning. En översättning skulle underlätta dess användning.

Christina Nilsson

Barnpsykos — psykoterapi

WILLIAM GOLDFARB, IRVING MINTZ, KATHERINE W STROOCK:

Läkande ögonblick

Terapi för psykotiska barn

Natur och Kultur 164 s, ca kr 38: — inkl moms

Under de två sista decennierna har en omfattande forskning avseende psykotiska barn påbörjats. Det finns idag en hel mängd olika teorier om uppkomst och behandling av barnpsykos, från de psykoanalytiskt orienterade skolorna till beteendeterapeutiska och miljöterapeutiskt inriktade sådana. Alla försöker på sitt sätt nå fram till djupare och mera avgörande kunskaper för att kunna ge de gravast störda barnen inom barnpsykiatrien möjligheter till en bättre livsanpassning.

För alla som på ett eller annat sätt känner sig engagerade i de psykotiska barnen, i egenskap av förälder, syskon, personal och övriga, är framför allt behovet av litteratur på detta område, som kan öka vår förståelse för det psykotiska barnet och ge oss bättre behandlingsmöjligheter, av stort värde.

I boken "Läkande ögonblick" av W Goldfarb, I. Mintz, G. W. Stroock redogörs för en av de terapeutiska metoder, som används i arbetet med psykotiska barn vid the Ittleson Center for Child Research i USA, nämligen "korrigerande socialisation". Denna terapiform är en dygnet runt terapi, som utförs av välutbildade medarbetare under dygnets alla timmar i deras kontakt med det psykotiska barnet. Detta innebär att personalen använder sig av situationer, som uppstår i det psykotiska barnets dagliga liv, till att *Här och Nu* utnyttja situationen för att ge barnet hjälp

till en bättre livsanpassning.

Den här boken vill varken diskutera orsaker eller botemedel då det gäller det psykotiska barnet, men tar upp *förhållningssätt* och *metoder* för att påverka och förändra ett avvikande beteende. Författarna utgår här ifrån teorin, att det psykotiska barnet vill ha en tids- och rumslös tillvaro utan något som helst hinder för den ögonblickliga behovstillfredsställelsen något som måste brytas för att barnet skall kunna bli mer medvetet om sig själv och sin omvärld. Det gäller således att hjälpa barnet, att finna mönster och uppleva igenkännande. Att fånga och bibehålla barnets intresse för vissa upplevelser och sedan att hjälpa barnet att organisera och bedöma dessa. Det är framför allt samspelet mellan barnet och den vuxne, som är betydelsefullt, då det gäller att skärpa barnets uppmärksamhet och öka dess förståelse av sig själv och sin omgivning.

I bokens första del redogörs för den fysiska miljön, hur noggrant strukturerad den är på Ittleson och hur detta motsvaras av ett omsorgsfullt planerat tidschema, så att man genom en yttre struktur får en möjlighet att skapa en ersättning för en inre, som barnet i hög grad saknar.

Klimatet på institutionen är klart barncentrerat men samtidigt vuxendirigerat. Man försöker på alla sätt motverka det psykotiska barnets envisa benägenhet till *tidlöshet*, *formlöshet* och *informationssklarhet*.

I boken ges en fin redogörelse för, hur personalen arbetar med oklarheter i barnens kommunikation, med akut ångest och avskärmning, i vardagliga situationer, just när de uppstår. Hur personalen genom att använda sin intuition och sina kunskaper fångar in dessa ögonblick för att möjliggöra en bättre livsanpassning för det psykotiska barnet.

Exemplen, eller som de kallas i boken, *episoderna* är konkreta och berättade på ett enkelt lättfattligt och djupt medmänskligt sätt. För att underlätta förståelsen föregås varje samling episoder av ett teoretiskt avsnitt som förklarar de patologiska psykodynamiska förhållandena och de med dem förbundna praktiska problemen. Dessutom har varje grupp episoder ordnats systematiskt för att täcka olika diagnostiska kategorier. Här ges alltså exempel på, hur man försöker hjälpa det psykotiska barnet att uppleva sig själv som avskilt från andra och omgivningen. Hur man försöker hjälpa barnet fram till en känsla av integritet och varaktighet både, då det gäller det egna jaget och yttrevärlden, med andra ord att skapa en stabilitet i det psykotiska barnets splittrade ofullständiga upplevelser.

Vidare ges exempel på, hur man bryter igenom det psykotiska barnets jag-destruktiva försvar mot den skrämmande upplevelsen av medvetenhet. Hur man går in för att hjälpa barnet att orientera sig i tid och rum. Hur man gör barnet medvetet om existensen av andra människor. Hur man försöker begränsa det psykotiska barnets allmakt-illusion och hur man upprättar en klar och entydig kommunikation med barnet.

Exemplen är många och ovanligt lättfattliga och framför allt lärorika. Det är situationer, som både anhängare och andra kan känna igen, men som man många gånger kan stå helt frågande inför. Den här boken ger oss just via episoderna en djupare förståelse för det psykotiska barnets sätt att tänka, känna och reagera. Den visar, hur det till synes obegripliga åtminstone stundtals kan bli begripligt med ökade kunskaper, intuition och medmänsklighet.

Förutom den vidgade förståelsen för det psykotiska barnet,

som boken förmedlar, ligger dess styrka i den pedagogik, som samtidigt lärs ut. För dem, som arbetar med psykotiska barn, är kanske det mesta välkänt, men här får man det systematiserat på ett klart och entydigt vis. Detta är alltså en pedagogik gripbar för föräldrar och andra och kan med fördel användas, som underlag för behandlingsprogram både på institutioner och i hemmen.

Boken har alltså mycket att ge läsaren ifråga om förståelse, vidgad kunskap och pedagogik, då det gäller det psykotiska barnet. Det, som möjligen kan innebära vissa svårigheter vid läsning av den här boken, är enligt min mening de teoretiska avsnitten, som skrivits på ett fackspråk, som förmodligen ter sig svårtillgängligt för den, som inte är alltför förtrogen med psykologiska tankegångar. För föräldrar och andra utan dessa teoretiska kunskaper tror jag, att denna bok skulle komma mer till sin rätt, om den användes som diskussionsunderlag i t ex föräldragrupper, personalgrupper eller studiecirkel. Det vore nämligen synd om en sådan här engagerande och givande bok blev liggande halvläst på grund av sitt delvis svårförståeliga språk.

Inga Lill Bohman

Hälsö- och sjukvård för Afrikas barn

OLLE NORDBERG, PETER PHILLIPS, GÖRAN STERKY:

Action för children

Towards an Optimum Child Care Package in Africa

The Dag Hammarskjöld Foundation, Uppsala 238 s

År 1973 firade den svensk-etio-piska barnkliniken i Addis Abeba

sitt 15-års jubileum. I samband härmed anordnades, ett seminarium i Addis Abeba, initierat och organiserat av Dag Hammarskjöld-fonden i Uppsala och finansierat av SIDA. Till seminariet inbjöds ett drygt 50-tal hälsovårdsplanerare, nutritionsexpeter, barnläkare och biståndsadministratörer från Afrika, Storbritannien, Folkrepubliken Kina och Sverige. Föredrag och diskussioner från detta seminarium har nu sammanställts i en alldeles utmärkt publikation "Action for Children: Towards an Optimum Child Care Package in Africa" (the Dag Hammarskjöld Foundation, Uppsala 1975).

Publikationen, som omfattar 240 sidor, har fått en mycket påkostad och modern utformning som i och för sig stimulerar till engagerad läsning. Till detta kommer att innehållet täcker verksamhetsområden som står i centrum för den internationella debatten, inte minst detta år då världens befolkning passerar 4-miljarder-strecket.

Något så ovanligt som tvåfärgstryck används raffinerat i boken; bakgrundsföredrag är tryckta på vackert bruntonat papper medan problemlösningarna i bjärt kontrast har tryckts upp på sedvanligt vitt papper. Fotografier och layouter är genomgående av högsta klass!

Vad är det då man vill föra fram för budskap från detta intressanta seminarium? Inledningsföredraget av SIDA-chefen Ernst Michanek behandlar den döende generationen där det återigen betonas att det primära inte är olika barnbegränsningsstrategier utan att de barn som föds överlever! De följande bakgrundsrapporterna redogör för afrikanska problemområden vad gäller ekonomisk planering för hälso- och sjukvård och den integrerade utbildningens betydelse. Auktoriteter, var och en på sitt

område, som professor Derrick Jelliffe från Los Angeles och Bo Vahlquist från Uppsala redogör för nutrition- och uppväxt-utvecklingssituationen bland afrikanska barn. I ett särskilt avsnitt diskuteras socialisationsproblemen i Afrika. En traditionell afrikansk familj tycker mycket om barn. Detta beror till största delen på att en stor familj är det bästa försvar mot den höga barnadödligheten men också är nödvändig då mycket arbete fortfarande utföres av barn. Eftersom, på flesta håll i Afrika, regeringar anser att barns välfärd framför allt är ett ansvar för föräldrar och familjer måste denna traditionella syn förändras om man vill nå bättre resultat vad gäller barnhälsovård och barnsjukvård. Man måste samtidigt naturligtvis ställa vissa resurser till familjens förfogande — utveckla ett bas-system inom hälso- och sjukvården som kan erbjuda det bästa av det minsta möjliga till så många som möjligt av den aktuella befolkningen.

Det är just sådana diskussioner som tas upp i bokens andra avsnitt och som med all rätt rubriceras som "The Dilemmas". Man presenterade här för seminariedeltagarna olika hälso- och sjukvårdssituationer med olika prioriteringsalternativ. Av beskrivningen framgår att den afrikanska hälsovårdssituationen liksom också hälsovårdssituationer i länder och världsdelar med liknande strukturer, måste innebära en mycket hård prioritering. Denna prioritering är tills vidare inte enhetligt utformad utan varierar med olika kulturella, etiska och individuella värderingar alla beroende på tillgängliga ekonomiska resurser.

Det kanske intressantaste avsnittet i boken har sammanställts av docent Göran Sterky, då chef på svensk-etio-piska barnsjukhuset i Addis Abeba. I tre specialstu-

dier försöker man analysera om och på vad sätt barnadödligheten i länder av Afrikas struktur kan förhindras. Man gör beräkningar av kostnader i pengar och utbyte vad gäller antal räddade människoliv i samband med olika tänkta åtgärder inom mödravård, nutrition och vaccinationer. Mot den bakgrunden vill man försöka erbjuda ett system, någon sorts paketlösning, som kan användas i liknande verkliga situationer. Naturligtvis kan invändningar resas då man gör hypotetiska beräkningar i en framspelad u-landssituation men värdet med dessa analyser är av största betydelse för den framtida planläggningen på central nivå av hälso- och sjukvården i u-land. Samtidigt måste dock här erinras om att vi först nu i Sverige på senaste åren genom olika sjukvårdsplaner försökt ta ett samlat grepp om vår sjukvård och — hälsovård! Mot den bakgrunden vet vi att vi bland stater av afrikanskt snitt har lång väg att gå men det viktiga är ju att man förbereder framryckningen!

Den internationella litteraturen inom mödra- och barnhälsovård har genom Dag Hammarskjöldfondens initiativ fått ett av sina värdefullaste bidrag i denna förmåliga publikation.

P. Owe Petersson

**Förnya
prenumerationen
i god tid
för 1977**

Introduktion till samhällsarbete

OLE F HERMANSEN:

Socialt arbete i närsamhället

En introduktion

Wahlström & Widstrand 120 s, ca kr 25: — inkl moms

Jag har läst Ole F Hermansens nyutkomna bok — "Socialt arbete i närsamhället". Författaren, som är rektor vid den sociala högskole i Århus vill med denna bok peka på nya mål och metoder i socialt arbete. Boken riktar sig till socialarbetare som vill öka sina kunskaper i samhällsarbetsmetodik, till studerande vid socialhögskolor, till politiker och planerare — ja till envar som aktivt vill påverka sin närmiljö.

Boken redogör och definierar olika former av socialt arbete, gräsrots samhällsarbete, organisationssamhällsarbete och social planering och ger en teoretisk presentation av de begrepp som bildar underlag för samhällsarbete. Samtidigt belyses denna teoretiska presentation genom många konkreta och aktuella exempel från praktiskt samhällsarbete. Av naturliga skäl är de flesta exemplen hämtade från Danmark, vilket på intet sätt minskar bokens värde.

Författaren uppmärksammar också läsaren på de begränsningar som gäller för samhällsarbete inom offentlig socialvård samtidigt som han visar på möjligheter till utveckling. I bokens avslutande kapitel summerar han sin syn enligt följande: "Samhällsarbete är ett nödvändigt komplement till de övriga metoderna inom socialt arbete, därför att samhällsarbete i ännu högre grad är lämpligt för att förebygga och angripa de klientkapande och klientkonserverande faktorerna i samhället. Det är ett medel — en strategi — för att motverka den växande byrå-

kratiseringen av våra institutioner, organisationer och politiker. Samhällsarbete är ett medel till förändring som man kan uppnå genom "den långa marschen genom det bestående", där deltagarna åläggs och ta på sig ett medansvar och där ges möjlighet att bära ett sådant medansvar. Samhällsarbete är på ett sätt beroende av en vilja till medinflytande, men det är samtidigt ett medel att påverka det byråkratiska styrelsesättet för att nå medinflytande. Den som vill ha en genomgripande förändring av vårt samhälle — en omvälvning — och tror att samhällsarbete ska vara ett hjälpmedel måste förstå att varken dess underlag eller dess värde som medel gör samhällsarbetet lämpligt till det."

Ett kapitel behandlar utförligt medborgarinflytande. Författaren beskriver där förutsättningar och villkor för medinflytande, vilket bör kunna vara till god nytta för blivande samhällsarbetare. Andra rubriker är taktik, strategi, lokala målgrupper och utvärdering.

En invändning är att samhällsarbete som det skildras i boken inte i egentlig mening är relaterat till samhället med dess problem och motsättningar. Trots att författaren är medveten om att samhällsarbete inte kan reduceras till en social metod, väljer han att göra detta i sin beskrivning. Boken ter sig därför som en neutraliserad akademisk lärobok. Perspektivet på samhället och metodens användning är sett med de etablerades ögon uppifrån och ner. Man kan ju också byta perspektiv och se nerifrån och upp. Samhällsarbete som vill bidra till förändring för och tillsammans med underprivilegierade är av nödvändighet samhällskritisk. Den dynamik som kan ligga i samhällsarbete saknas i boken. Författaren ger inte samhällsarbetaren ledning i hur han/hon skall ställa sig inför de dilemman som kom-

mer att möta i arbetet. Naturligtvis kan inte allt som är känt om samhällsarbete rymmas på de 120 sidor som boken omfattar. Det hade dock varit önskvärt att boken gett en bättre ledning för dem som ger sig in i ett samhällsarbetsprojekt. Bestående frågor efter läsningen är — hjälper boken till att skapa intresse för samhällsarbete eller dövar den detta? Skapar den kampvilja att tillsammans med de förtryckta förändra ojämlika förhållanden?

Boken tjänar syftet som introduktion till och källa för de socialarbetare och andra som vill öka sina kunskaper i samhällsarbets metodik. För dem som vill tränga djupare in i samhällsarbets förutsättningar, möjligheter, begränsningar, dilemma m m är det viktigt att vid sidan av denna bok ge sig i kast med mera beskrivande framställningar av olika samhällsarbetsprojekt. Till ledning för dem har författaren en mycket rikhaltig förteckning över relevant litteratur i ämnet.

Kjell Jansson

Våra recensenter

Christina Nilsson är psykolog vid barnhälsovården i Uppsala. Docent **P Owe Petersson** är bitr överläkare vid barnmed. kliniken, Akademiska sjukhuset, Uppsala. **Inga Lill Bohman** är psykolog vid barn- o. ungdomspsyk. klin. Umeå las. **Sven-Olof Isacson** är tf hälsovårdsöverläk. i Skaraborgs län. **Kjell Jansson** är sek. vid planeringsavdelningen, Stockholms socialförvaltning och **Ingegerd Bergbom** är sjukvårdslärare i Skaraborgs läns landsting.

Tre böcker: en dålig, en oviktig, en viktig

Den dåliga

HAROLD ROSENBERG,
A N FELDZAMEN:

Stora läkarboken om vitamin-terapi

Megavitaminer för hälsan
Lerchs Förlag AB 319 s, kr 64:—

Redan i presentationen av denna bok från förlaget framhåller man att många läkare redan avfärdat boken "utan att ha läst den". Efter att haft tillfälle att läsa den i färdigt skick kan jag förstå de kolleger som tydligen haft möjligheter att läsa den i manuskriptform. Den ganska omfångsrika boken på drygt 300 sidor pläderar för vitaminterapi i gigantiska doser (Megavitaminterapi!). Många påståenden i boken baseras på erfarenheter från *dussintals* patienter i USA (befolkning ca 200 miljoner invånare). I boken lyckas man ej prestera några bevis för att stora vitamindoser skulle kunna motverka sjukdom eller bevara hälsan. Faktaunderlaget är synnerligen svagt och innehållet i stora delar synnerligen tendentiöst. Stora delar av boken handlar dessutom ej om vitaminer utan tar också upp sådana områden som hälsokost, kemiska gifter och luftföroreningar. Man skulle bland annat förvänta sig att man i en bok av detta slag exempelvis skulle pläderna för biodynamisk odling, vilket man ej gjort utan tvärt om framhållit betydelsen av att använda kemiska gödselmedel för att förbättra vitamininnehållet i födan. Ändamålet helgar medlen! Ett påstående synes emellertid vara helt riktigt i denna bok, nämligen att undervisningen i näringslära nästan helt negligeras i den medicinska utbildningen.

Den oviktiga

NILS-OLOF JACOBSON (red):

Nya vägar till Hälsa

Impulser till en alternativ medicin

Natur och Kultur 226 s, ca kr 65:— inkl moms

I denna bok har ett flertal författare, ofta med stor kompetens inom sitt eget fackområde, skrivit kapitel om hur man skall förbättra hälsotillståndet i befolkningen eller hos den enskilde. I boken ingår kapitel om vattnets hälsa — och människans, samhället i ekologisk jämvikt, biologisk medicin, psykoterapi vid cancer, helande, mirakler och andra verkligheter, helhetssynen på människan m m. Kvaliteten på innehållet är ytterst ojämn.

Syftet med boken är dock alldeles klart, nämligen att försöka peka på alternativa vägar till hälsa, än de konventionella vägar som hälso- och sjukvården erbjuder. Kapitlet om helandet såsom det bedrivs på Filippinerna kan vara av intresse att omnämna, då en sådan seans ju visats i svensk TV och ställt helandet i en synnerligen tvivelaktig dager. Författaren anser emellertid att de som sysslar med helandet på Filippinerna verkligen kan utföra operationer enbart med händerna. Ett kapitel, skrivet av en arkitekt, pekar på vilka möjligheter arkitekten har att utforma bostäder där hälsoaspekten beaktas i planeringen. En reumatolog skriver i ett kapitel om den biologiska medicinen, att det är viktigare att våga satsa på alternativa behandlingsvägar än de kemiskt-medikamentella, exempelvis vad beträffar reumatoid artrit, då det även finns betydande psykosociala faktorer som måste beaktas. Ofta redovisas emellertid försök, som ej uppfyller relativt elementära krav på vetenskaplighet. Därmed inte

sagt att vissa delar av boken, rätt läst, innehåller väsentliga synpunkter som icke minst den konventionellt arbetande medicinen bör begrunda, men även delar som den okunnige ej bör lägga för mycket på minnet.

Den viktiga

KJELL E JOHANSON,
GÖSTA TIBBLIN:

Tobaken — Hälsorisk och miljöhot

Pogo Press, Stockholm 141 s

Den här boken kan dels ses som en uppföljning av socialstyrelsens "Tobaksrökning, en rapport från socialstyrelsens tobaksutredning", som utkom 1973, men också som ett ytterligare debattinlägg för att vitalisera tobaksdebatten. Förordet har skrivits av generaldirektör Bror Rexed som framhåller att rökningen skadar även icke rökarna på ett direkt sätt samt att insikten om tobakens skadeverkningar inte automatiskt innebär att vi har kunskaper om de effektivaste metoderna för att motverka dessa. Tibblin ger sedan i första delen en översikt över medicinska och andra basfakta om tobaken, i princip en sammanfattning av tobaksutredningen, i koncis och lättfattad form. Avslutningsvis framhåller Tibblin att i allt hälsoupplysningsarbete fordras en ingående kännedom om målgruppens kunskaper, attityder och beteende. I debatten om tobaksskadorna hävdas ofta att alla människor vet att det är farligt att röka. Det finns dock få undersökningar som stöder detta antagande. I del II av boken redovisar Kjell E. Johanson på ett nyanserat sätt remissvaren på tobaksutredningen. Tobaksutredningens förslag gick i korthet ut på att under en 25 års period försöka minska cigaretter-

konsumtionen till samma relativa omfattning som den hade på 1920-talet samt att konsumtionen av övriga tobaksvaror icke skall tillåtas öka. Vidare framhöll tobaksutredningen betydelsen av att samhället görs så röknegativt som möjligt. De flesta remissinstanserna ställde sig helt bakom tobaksutredningens förslag. Det är av intresse att en sådan organisation som LO ej synes ha analyserat tobaksutredningen särskilt djupt utom då det gäller rökningen som problem på arbetsplatser.

Den tredje delen ger praktiska tips och anvisningar och även denna del är skriven av Kjell E. Johanson. Här gives en översiktlig sammanställning av olika organ som engagerat sig i kampen mot tobaken samt hur dessa arbetar och med vilka resurser. En viss värdering av de olika typer av information som förekommer har gjorts, vilket är en utmärkt hjälp för den enskilde läsaren. Som exempel kan nämnas att tobaksinformationen från NTS (Nationalföreningen för upplysning om tobakens skadeverkningar) bedömes vara av hög kvalitet och väl underbyggd.

Boken synes i första hand rikta sig till opinionsbildare och andra som vill aktivt engagera sig i åtgärder mot tobaken. Den lilla och behändiga boken kan varmt rekommenderas för alla som intresserat sig för detta viktiga folkhälsoproblem.

Sven-Olof Isacson

Rollspel som undervisningsmetod

AINA ENQVIST, BIRGITTA WESTIN:

Rollspel i vårdutbildningen

Esselte Studium 23 s, ca kr 26: — inkl moms

Inom olika vårdutbildningar betonas alltmer behoven av övning i gruppsamverkan, kommunikation och problemlösning.

Det är därför glädjande att ta del av den här boken.

Rollspelen handlar om olika praktiska sjukvårdssituationer såsom Rapportering efter såromläggning, Information till patient före transport till operationsavdelning, och om samspel och kommunikation i en arbetsgrupp såsom Är dagens sjukvård den bästa?, Misstänkt läkemedelsmissbruk (hos en medarbetare).

Rollspelen kan med fördel användas inom gymnasieskolans vårdlinje, grundutbildning av sjuksköterskor och vid fortbildning av personal. Boken ger fina uppslag hur man kan lägga upp en undervisningssituation med hjälp av rollspel.

Varje spel omfattar plats, situation, personinstruktioner och en lärarhandledning.

Lärarhandledningen ger förslag till tidsåtgång, tillvägagångssätt, organisation, handledningstips och variationer.

Författarnas beräkning av tidsåtgången är knapp, jämfört med den tid som vi har behövt när vi prövat en del av rollspelen. Författarna skriver i information till läraren att rollspelen är förslag och inga bruksanvisningar som skall följas till punkt och pricka.

Vi tror det är viktigt att läraren arbetar tillsammans med de studerande och anpassar rollspelen efter erfarenheter, situation och syfte.

De rollspel som är beskrivna i boken är en bra bruksanvisning att själva utarbeta rollspel utifrån och därmed inspirera läraren att använda sig av denna undervisningsmetod.

Ingegerd Bergbom